

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΚΑΡΑΒΙΑ

**ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
11ο ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΕΥΟΣΜΟΥ
Ε΄ΤΑΞΗ 2013-2014**

**ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ ΕΚΠ/ΚΟΙ
ΓΕΩΡΓΑΚΗ ΣΟΦΙΑ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΔΗΣ ΣΩΤΗΡΗΣ**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Μυκηναϊκό εικοσάκοποσελ. 4
2. Πεντηκόντοροςσελ. 5
3. Ελληνική διήρηςσελ. 8
4. Αθηναϊκή τριήρηςσελ. 9
5. Βυζαντινός δρόμωναςσελ. 11
6. Χριστουγεννιάτικο έθιμοσελ. 12
7. Φύλλα εργασίαςσελ.15
8. Αξιολόγησησελ. 23

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η θάλασσα περικυκλώνει τη χώρα μας και αναγκάζει τον Έλληνα να τη διαβεί. Ο διάπλους της είχε να κάνει με την καθημερινότητά του αλλά και με αποφάσεις που άλλαζαν τον κόσμο. Εμπόριο, εκστρατείες, θαλάσσια σύνορα, ναυμαχίες.

Μέχρι σήμερα πολλά κατορθώματα έχουν τη βάση τους στην ικανότητα του ανθρώπου να μπορεί να πλέει από το ένα λιμάνι στο άλλο, από το ένα νησί στο άλλο.

Πώς γνωρίζουμε ότι πράγματι οι αρχαίοι Έλληνες μπορούσαν να ταξιδεύουν χρησιμοποιώντας τους θαλάσσιους δρόμους; Πόσο δύσκολο ήταν τότε; Υπάρχει τρόπος σύγκρισης με τη σημερινή εποχή; Γιατί ήταν τόσο σημαντικό;

(ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΝΑΥΣΙΠΛΟΙΑ)

Αυτά τα ερωτήματα τέθηκαν μια μέρα στην τάξη μας και έτσι ξεκίνησε η αναζήτηση προκειμένου να δοθούν απαντήσεις.

Το νοερό θαλάσσιο ταξίδι μας οδήγησε στους αρχαίους Έλληνες που με μικρά καράβια έπλεαν στις απέναντι παραλίες για να ανταλλάξουν τα αγαθά τους. Μας γνώρισε τον πρώτο Έλληνα θαλασσοπόρο, την Αργώ, τα καράβια του Αχιλλέα που ταξίδεψαν στην Τροία. Μέχρι τη ναυμαχία της Σαλαμίνας πήγαμε με τις ευέλικτες τριήρεις αλλά και στις ναυμαχίες των Βυζαντινών με τους δρόμους που πετούσαν υγρό πυρ.

Ήταν ένα υπέροχο ταξίδι !

Μυκηναϊκό 20κοπο

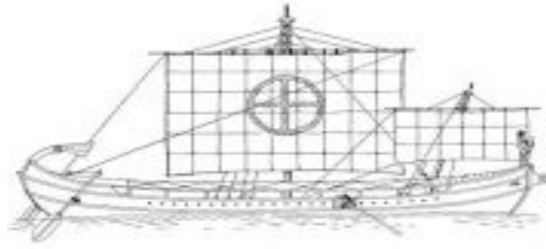
Την 7η χιλιετία π.χ. Πελασγοί κατασκεύασαν μικρά πλεύσιμα αρχίζοντας να εξερευνούν τα παράλια και τα νησιά, το άγνωστο, το καινούργιο. Τρανή απόδειξη αυτού είναι η μεταφορά Οψιανού (το ατσάλι της εποχής) από την νήσο της Μήλου στο Φράχθι Αργολίδος για να κατασκευάσουν διάφορα κοπτικά εργαλεία. Είναι η πρώτη προσπάθεια ανθρώπου να διασχίσει τη θάλασσα κάνοντας και εμπόριο. Η ναυτική ιστορία έχει ήδη αρχίσει.

Το Αιγαίο, το Ιόνιο, ο Εύξεινος πόντος και η υπόλοιπη Μεσόγειος άρχισαν να διασχίζονται από διάφορων τύπου αυτοσχέδια καράβια επανδρωμένα με τολμηρούς και θαρραλέους ναυτικούς εξερευνώντας άγνωστες περιοχές δημιουργώντας αποικίες, ιδρύοντας πόλεις, μεταφέροντας ανθρώπους, ζώα και όλων των ειδών εμπορεύματα. Τα καράβια που κατασκεύαζαν ήταν ανάλογα με τις απαιτήσεις τους και το γούστο του κάθε ναυηγού.

Αρχικώς δεν υπήρχε διαχωρισμός σε εμπορικά ή πολεμικά. Ήταν μεταφορικά γενικής χρήσης. Ξεχώριζαν από το μέγεθός τους (χοντρά, κοντά, μακρουλά) από τον αριθμό κουπιών (δέκα, είκοσι, τριάντα, πενήντα μέχρι και εκατόν είκοσι) και μετέπειτα από τις σειρές κωπηλατών δηλαδή διήρης, τριήρης (αρκετούς αιώνες αργότερα). Ο **Όμηρος** αναφέρει καράβια με εκατόν είκοσι κουπιά, που θεωρούμε ότι ήταν διήρης διότι εξήντα κουπιά σε μια πλευρά σε σειρά θα ήταν ένα μακρύ μη λειτουργικό και δυσκίνητο καράβι, άρα πρέπει να είχε τριάντα κουπιά ανά σειρά, με δύο σειρές σε κάθε πλευρά. Δημοφιλέστερα εκείνης της εποχής ήταν αυτά που είχαν από 20 έως και 50 κουπιά. Τα αναφέρει ως «**μαύρα καράβια**», 1180 τον αριθμό που ξεκίνησαν για την **Τροία** από την Αυλίδα. Ακόμα μας αναφέρει ότι μερικά είχαν την πλώρη και την πρύμη βαμμένες μπλε. Μυκηναϊκά αγγεία μας δείχνουν πλοία με πρώιμο ξύλινο έμβολο καθώς και παραστάσεις πουλιών επάνω στις πλώρες.

Η Πεντηκόντορος του Πυθέα του Μασσαλιώτη

Τον τέταρτο αιώνα π.Χ. ο Πυθέας ο Μασσαλιώτης κατ' εντολή του δήμου της Μασσαλίας ταξίδεψε με μια πεντηκόντορο ανοιχτής θαλάσσης επανδρωμένη με έμπειρο πλήρωμα, για να βρουν και να αγοράζουν μέταλλα, όπως κασσίτερο, ήλεκτρο, που δύσκολα βρισκόταν στην Ελλάδα.

Διέπλευσε το Γιβραλτάρ και ακολουθώντας τις Ιβηρικές και Γαλλικές ακτές έφτασε στο Βελέριον (Κορνούαλη) και στο Κάντιον (Κεντ). Διέσχισε όλη την ανατολική πλευρά της Βρετανίας και το εξερευνητικό ταξίδι συνεχίστηκε προς βορρά όπου ανακάλυψε το νησί Θούλη που ήταν δέκα φορές πιο μεγάλο από τη Βρετανία, όπως έγραφε στο βιβλίο του "περί Ωκεανού". Κάπου εκεί άρχιζε η "πεπηγυία θάλασσα" δηλαδή ο παγωμένος Ωκεανός.

Ο Πυθέας είχε φτάσει στο ύψος του αρκτικού κύκλου και είδε τον ήλιο που δεν έδυε ποτέ. Στη Θούλη (πιθανόν Ισλανδία), βρήκε ανθρώπους, οι οποίοι κατοικούσαν και ζούσαν κάτω από σκληρές συνθήκες. Βορειότερα ο τόπος ήταν ακατοίκτης, εξαιτίας του ψύχους. Επιστρέφοντας στον περίπλου της Βρετανίας, κατέληξε από δυτικά στο Ντόβερ, χαρτογραφώντας την. Από τις ακτές της χώρας των Κελτών έφτασε στο στόμιο του Ρήνου, κοντά στο Ρότερνταμ. Από εκεί έπλεε κατά μήκος της Ολλανδικής και Γερμανικής ακτογραμμής. Ο Πυθέας εκεί, συνάντησε ανθρώπους από το γερμανικό φύλο των Τευτόνων και υπήρξε ο πρώτος που μίλησε γι' αυτούς στην ιστορία. Έμαθε όμως ότι είχε πλησιάσει τον τόπο παραγωγής του ήλεκτρου, του πολύτιμου υλικού, από το οποίο τα καλλιτεχνικά εργαστήρια της Μεσογείου έφτιαχναν κομψοτεχνήματα. Του είπαν ότι το ήλεκτρο το έβγαλαν τα κύματα της θάλασσας σ' ένα μεγάλο νησί, απ' όπου οι ντόπιοι το μάζευαν, το μετέφεραν στην ηπειρωτική χώρα και το πουλούσαν στους εμπόρους του Νότου. Από εκεί ταξίδεψε στην Βαλτική κι έκανε τον περίπλου των Βαλτικών και Σκανδιναβικών παράλιων.

Η Μασσαλία είχε γεννήσει κι άλλους τολμηρούς θαλασσοπόρους. Ο Πυθέας όμως ήταν ο μόνος Έλληνας κατά την αρχαιότητα που ταξίδεψε τόσο κοντά στο βόρειο πόλο και κατέγραψε με ακρίβεια τις νέες χώρες του Βορρά και τον Παγωμένο

Ωκεανό. Τόσο επαναστατικές ήταν οι νέες γνώσεις, ώστε ορισμένοι μεταγενέστεροι ζωγράφοι να αντιμετωπίσουν τον άθλο του Πυθέα με καχυποψία. Σε δύο συγγράμματα, «περί Ωκεανού» και «Γης περιόδου», περιέγραψε τις ταξιδιωτικές εμπειρίες του, παραθέτοντας φυσικά και τους σχετικούς χάρτες.

Δυστυχώς οι μεταγενέστεροι συγγραφείς τον κακομεταχειρίστηκαν όσο μπόρεσαν με αποτέλεσμα οι πληροφορίες που έχουμε γι' αυτόν να είναι αντιφατικές, φαίνεται όμως ότι έφτασε στην Αγγλία, τη Νορβηγία, την Ισλανδία, τη Βαλτική και τη Βόρειο Θάλασσα. Οι επιστημονικές του παρατηρήσεις έγιναν αργότερα αποδεκτές ακόμα κι' απ' τους αρνητές του. Ο Πυθέας όμως πλήρωσε το φόρο που πληρώνουν όλοι εκείνοι που ήρθαν πριν απ' την εποχή τους. Χαρακτηριστικά είναι όσα έγραψε ένας σύγχρονος συγγραφέας: "Αν καταρτίσουμε ένα κατάλογο από πέντε - έξη εξερευνητές που έκαναν τα πιο πολλά για ν' ανακαλύψουν τα μυστήρια στη γύρω φύση, τότε ο Πυθέας με το Μαγγελάνο και τον Κούκ ασφαλώς θα πρέπει να βρίσκονται σ' αυτόν".

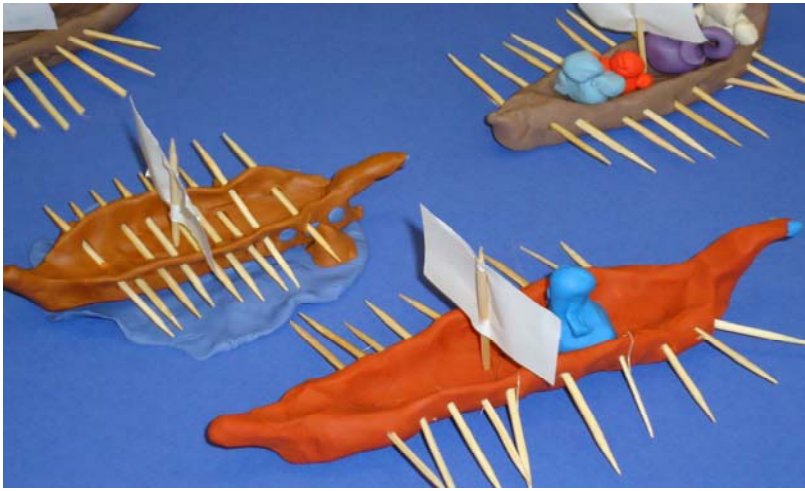
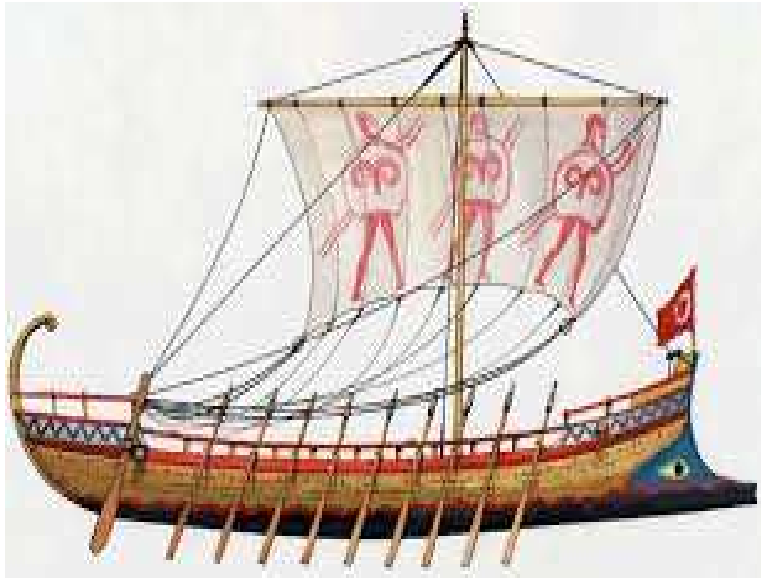
ΠΕΝΗΝΤΑΚΟΝΤΟΡΟΣ ΑΡΓΩ Η Αργώ στην ελληνική μυθολογία ήταν το πλοίο στο οποίο επιβιβάστηκαν οι Αργοναύτες με σκοπό να μεταβούν στην Κολχίδα και να πάρουν το χρυσόμαλλο δέρασ . Πήρε το όνομά της από τον κατασκευαστή της Άργο, γιο του Φρίξου και της Χαλκίόπης.

Η Αργώ περιγράφεται ως το γρηγορότερο και το πιο στέρεο σκάφος της εποχής. Επιπλέον ήταν εξαιρετικά ελαφρύ ώστε να παρέχει τη δυνατότητα μεταφοράς του στη στεριά από το πλήρωμά του. Κάποιες πιο λεπτομερείς πηγές προσδιορίζουν το μήκος του πλοίου στα 50-60 μέτρα και το βύθισμά του περίπου 1 μέτρο. Κυβερνήτης του πλοίου ήταν ο Τίφυς. Αναφέρεται επίσης ότι η θεά Αθηνά (ή η Ήρα) τοποθέτησε στην πλώρη του πλοίου ένα κλαδί από τη δωδωναία Δρυ. Αυτό είχε μαντικές ιδιότητες, μιλούσε με ανθρώπινη λαλιά και προειδοποιούσε τους Αργοναύτες για τους αναμενόμενους κινδύνους. Η χωρητικότητα του σκάφους αποτελεί ένα σημείο, στο οποίο παρατηρούνται σημαντικές αποκλίσεις μεταξύ των διαφόρων αφηγήσεων. Κάποιες πηγές αναφέρουν θέσεις για εξήντα κωπηλάτες, άλλες για πενήντα (πεντηκοντήρης) και άλλες για λιγότερους.

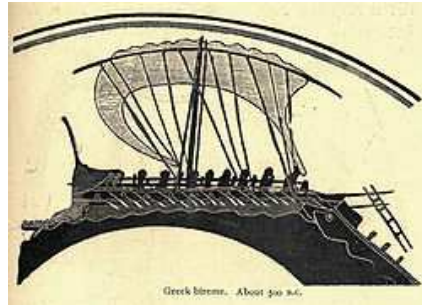
Μετά το πέρας της εκστρατείας οι Αργοναύτες αφιέρωσαν το πλοίο τους στο ναό του Ποσειδώνα στον Ισθμό. Με βάση το μύθο η Αργώ συνδέεται και με το τέλος του Ιάσωνα. Σε μεγάλη ηλικία έπειτα από υπόδειξη της Μήδειας έκατσε στην πρύμνη της Αργούς για να αναπαυθεί. Σε αυτή τη θέση βρήκε τραγικό θάνατο εξαιτίας της πτώσης ενός δοκαριού του πλοίου, στο οποίο ήταν πλέον έντονα τα σημάδια του χρόνου.

Η Αργώ μεταφέρθηκε αργότερα στον ουρανό και μετασχηματίστηκε στον ομώνυμο αστερισμό.

Υπήρχε μάλιστα μία παράδοση ότι τμήμα του πλοίου μεταφέρθηκε στη Ρώμη και εκτιθόταν μέχρι το 100 μ.Χ.

Η Ελληνική Δίηρης

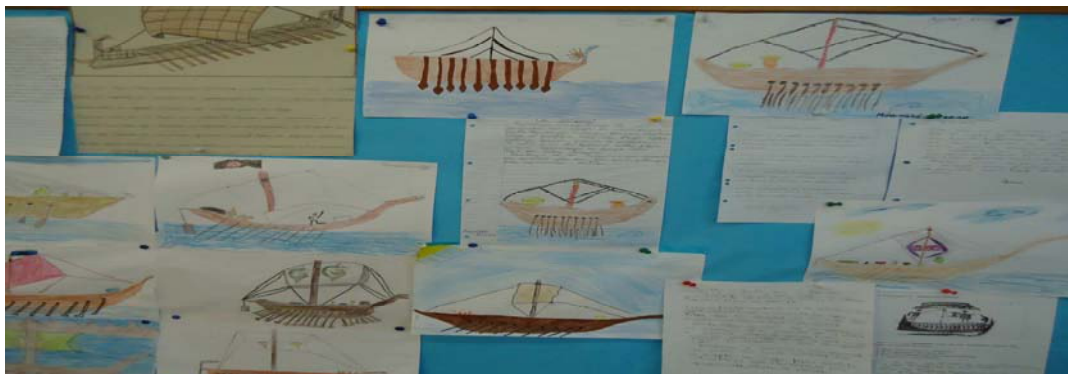

Οι Έλληνες χρησιμοποιούσαν πλοία με δύο σειρές κουπιά (δίηρης) από την 2η χιλιετία π.χ. Δεν χρησιμοποιούσαν τις ορολογίες "μονήρης" ή "δίηρης". Τα έλεγαν "ΔΙΚΡΟΤΑ" γιατί έκαναν τον διπλό κρότο σε σχέση με τα άλλα καράβια με μία σειρά κουπιά. Την μόνη ορολογία που χρησιμοποιούσαν ήταν για την ΤΡΙΗΡΗ.

Το όφελος ήταν ο διπλασιασμός της κινητήριας ισχύς του πλοίου γιατί προσθέτανε μία σειρά κουπιά, επιπλέον χωρίς να αλλάξει σχεδόν καθόλου το μήκος του.

Ανάλογα την κατασκευή, τις απαιτήσεις ή τον ναυπηγό, άλλαζε το ύψος ή το πλάτος. Αυτό εξαρτιόταν από το που θα τοποθετούσε την σειρά με τους κωπηλάτες, επάνω ή δίπλα από τους προηγούμενους, αυξάνοντας βέβαια το βάρος του, αλλά το τελικό αποτέλεσμα ήταν θετικό, κυρίως η αύξηση της ταχύτητας. Άλλο μεγάλο πλεονέκτημα ήταν το μήκος. Μία Πεντηκόντορος με μονή σειρά κουπιών και μία Πεντηκόντορος δίηρης, η δίηρης θα έχει σχεδόν το μισό μήκος, που σημαίνει μεγαλύτερη ευελιξία, κάτι που ήταν πολύ αναγκαίο κατά την ναυμαχία.

Στην ναυμαχία της Σαλαμίνας το 480 π.χ. ο Ελληνικός στόλος αποτελούντο από 300 τριήρεις και 7 πεντηκόντηροι. Δυστυχώς δεν γνωρίζουμε αν ήταν απλά ή δίκροτα.

Η Αθηναϊκή Τριήρης

Τον 7ο αιώνα π.χ. ο Κορίνθιος ναυπηγός Αμεινοκλής κατασκεύασε την πρώτη τριήρη για λογαριασμό του τύραννου της Σάμου Πολυκράτη. Ήταν μια κατασκευαστική εξέλιξη της δίκροτου πεντηκοντόρου (διήρης), προσθέτοντας αρχιτεκτονικά (χωρίς να αυξήσει το συνολικό ύψος) μία σειρά κωπηλατών. Έχει 2 ιστία, το κύριο στο κέντρο που είναι το μεγάλο και το μικρό κοντά στην πλώρη. Στην ίσαλο γραμμή, στην πλώρη, έχει ένα ορειχάλκινο έμβολο που χρησίμευε για τον εμβολισμό.

Οι Αθηναίοι ήταν πρώτοι που κατάλαβαν την αξία του καινούργιου όπλου και άρχισαν την ναυπήγηση στόλου. Το πλήρωμα μιας τριήρους αποτελείτο από τον τριήραρχο, κελευστή, 2 με 3 αξιωματικούς κατά μήκος του караβιού, 2 πηδαλιούχους, αυλητή, 172 (περίπου) κωπηλάτες, 10 με 20 πεζοναύτες (οπλίτες, τοξότες και ψιλούς), 10 με 15 βοηθητικό πλήρωμα, δηλαδή 200 άτομα περίπου. Σε πολλές περιπτώσεις οι κωπηλάτες είχαν οπλισμό μαζί τους και πολεμάγανε σαν χερσαία στρατεύματα. Κάθε τριήρη είχε εφόδια σίτισης για 3 με 4 ημέρες (λόγο χώρου).

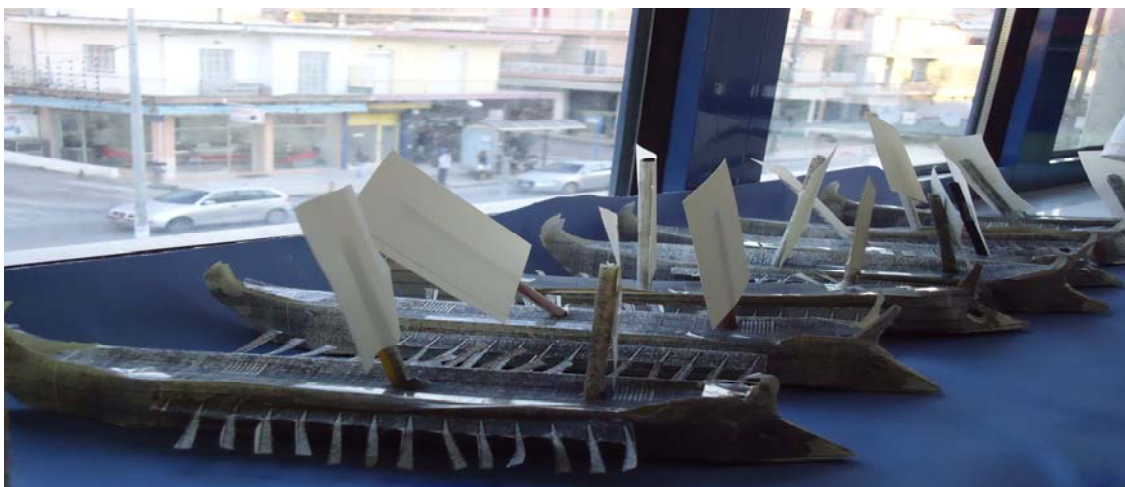
Κύριο χαρακτηριστικό της ήταν η μεγάλη ταχύτητα (12 μίλια περίπου) που ανέπτυξε σε μικρό χρόνο, που με καλά εκπαιδευμένο πλήρωμα γινόταν τρομερό πλεονέκτημα κατά την ναυμαχία, πράγμα που έκαναν πράξη οι Αθηναίοι, από την εποχή των περσικών πολέμων μέχρι και την μετά εποχή του Πελοποννησιακού πολέμου, αξιοποιώντας στο μέγιστο τις δυνατότητές της.

Για να επιτύχουν αυτό οι Αθηναίοι έβγαζαν κάθε χρόνο τον στόλο τους στον Σαρωνικό για γυμνάσια. Οι νέες τακτικές που εισήγαγαν οι Αθηναίοι "διέκπλου με αναστροφή" και "περίπλου" τους έκαναν αήττητους στην θάλασσα γιατί μέχρι τότε οι ναυμαχίες θύμιζαν πιο πολύ πεζομαχία παρά ναυμαχία, ενώ με τις νέες τακτικές τους οι Αθηναίοι, το εμβόλιζαν και εγκατέλειπαν τον αντίπαλο λαβωμένο εκτός μάχης.

Από την εποχή του Κίμωνος, έχουμε τις πρώτες κατάφραχτες τριήρεις, δηλαδή προσθέσανε ένα "κατάστρωμα μάχης" πάνω από τους κωπηλάτες προσφέροντας τους προστασία από τοξεύματα, επιτρέποντας στους πεζοναύτες να κινούνται άνετα και γρήγορα σε όλο το μήκος του караβιού και να μάχονται άνετα. Πέρα από τις πολεμικές τριήρεις υπήρχαν οι οπλιταγωγές, ιππαγωγές, ταχυδρομικές. Οι τελευταίες ήταν ιδιαίτερα σκαριά γιατί έπιαναν μεγάλες ταχύτητες (Πάραλος και Σαλαμινία) και τις θεωρούσαν ιερές.

Ο Αθηναίος αντιπρόσωπος Καλλίστρατος είπε στους Σπαρτιάτες τα παρακάτω σοφά λόγια: «Πάντοτε γίνονται πόλεμοι και τελειώνουν. Οι άνθρωποι όμως επιθυμούμε την ειρήνη. Την ειρήνη πρέπει να την υπογράψουμε, προτού μας χτυπήσουν μεγάλες συμφορές. Ο πόλεμος φέρνει μόνο καταστροφές. Γι' αυτό δεν πρέπει να μοιάσουμε στους πρωταθλητές που περιμένουν να νικηθούν, για να φύγουν από το στίβο. Πρέπει λοιπόν να γίνουμε φίλοι, όσο ακόμη είμαστε δυνατοί και ευτυχισμένοι».

Ο Δρόμων ή Δρόμωνας

Υπήρξε ο επικρατέστερος τύπος πλοίου του Βυζαντινού πολεμικού ναυτικού. Ήταν πολύ γρήγορο και ευκίνητο πλοίο.

Ο Δρόμων έφερε δύο σειρές 50 κουπιών ανά πλευρά, με δυο κωπηλάτες ανά κουπί (ήταν δηλαδή σύμφωνα με την αρχαία ναυτική ορολογία δίκροτη τετρήρης) με πλήρωμα περίπου 200 ερέτες (κωπηλάτες). Έφερε επίσης ιστίο (πανί) στον κύριο ιστό του (κατάρτι). Η επιφάνεια των πανιών του ήταν μεγαλύτερη από αυτή της τριήρους με αποτέλεσμα να κινείται γρηγορότερα και αναλόγως των καιρικών συνθηκών να κινείται μόνο με πανιά.

Μπορούσε να φτάσει τα 55μ. σε μήκος και τα 6μ. σε πλάτος. Στο κατάστρωμά του επέβαιναν 100 έως 300 άνδρες που διακρίνονταν σε κωπηλάτες και πολεμιστές. Σε περίπτωση μάχης ωστόσο οι κωπηλάτες βοηθούσαν τους πολεμιστές.

Κατά τον 6ο αι. μ.Χ. Οι δρόμωναδες αποτελούσαν το μεγαλύτερο μέρος του βυζαντινού στόλου των Βελισαρίου και Ναρσή.

Περί το τέλος του 7ου αιώνα τα πλοία αυτά έφεραν στη πλώρη τους ειδική συσκευή με την οποία εξακοντίζονταν το υγρό πυρ.

Αντί για το μεταλλικό έμβολο που έφερε η Αθηναϊκή τριήρης, ο Δρόμων έφερε «σίφωνα» στην πλώρη, από το οποίο εκτοξευόταν το περίφημο υγρό πυρ. Το όπλο αυτό μετά το 673 μ.Χ. έγινε ο φόβος και ο τρόμος των εχθρικών πλοίων.

Δεν ήταν απαραίτητο πλέον τα πλοία του βυζαντινού πολεμικού ναυτικού να εμβολίζουν ή να έρχονται σε επαφή με τα εχθρικά πλοία. Το καυστικό αυτό υγρό όμως μπορούσαν να εκτοξεύσουν και από την πρύμνη τους, ενώ διέθεταν και καταπέλτες και βαλλίστρες για τον ίδιο λόγο.

Στη μάχη, το πλοίο μπορούσε να φθάσει ταχύτητα περίπου 7 κόμβων, ωστόσο ήταν απαραίτητες οι ευνοϊκές καιρικές συνθήκες.

ΤΟ ΕΘΙΜΟ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΟΥ ΚΑΡΑΒΙΟΥ

Παράδοση είναι ...το μελωδικό νανούρισμα της μάνας, οι θρύλοι του παππού ,τα κάλαντα, τα χελιδονίσματα, οι μαντινάδες, τα έθιμα ,οι χοροί και οι σκοποί που μας συντρόφευαν σε κάθε χαρά ,οι ενδυμασίες ,τα κεντήματα ,τα δίστιχα, τα παιχνίδια και όσα άλλα είναι μέρος της ζωής του τόπου μας. Κατά την περίοδο των Χριστουγέννων δε, η χώρα μας είναι πλούσια σε έθιμα και αφηγήσεις!

Ως χώρα της θάλασσας, η Ελλάδα είχε το έθιμο του στολισμού του караβιού... Έθιμο πανάρχαιο της ναυτικής πατρίδας μας, **το караβι συμβολίζει την καινούργια πλεύση του ανθρώπου στη ζωή,** μετά τη γέννηση του Χριστού. Έθιμο που υποχώρησε με το χρόνο, μπροστά σε αυτό του δέντρου, αλλά κανένας δεν δείχνει να το έχει ξεχάσει. Το ελληνικό παραδοσιακό караβάκι αποτελεί παράδοση των παλαιών εποχών της χώρας μας, που τα παιδιά με αγάπη, χαρά και δημιουργικό νου κατασκεύαζαν τα παιχνίδια τους. **Αποτελούσε, όμως, και ένα είδος τιμής και καλωσορίσματος στους ναυτικούς, που επέστρεφαν από τα ταξίδια τους.**

Πριν από 50 χρόνια, δηλαδή έως και την πρώτη μεταπολεμική δεκαετία, συναντούσαμε το караβάκι σε πολλά ελληνικά σπίτια και στα χέρια των παιδιών που έλεγαν τα κάλαντα. Σύμφωνα με την κυρία Πολυμέρου- Καμηλάκη , διευθύντρια του κέντρου λαογραφίας της Ακαδημίας Αθηνών, τα παιδιά των νησιών στις Κυκλάδες αλλά και σε ολόκληρο το Αιγαίο, κατασκεύαζαν με χαρτί και ξύλο ένα ομοίωμα караβιού, το στόλιζαν με χρωματιστά χαρτιά και σχοινιά και γυρνούσαν με αυτό στα σπίτια και έλεγαν τα κάλαντα. Στο караβάκι αυτό, τα παιδιά φύλαγαν τα γλυκίσματα και τα χριστόψωμα που έπαιρναν ως φίλεμα από τις νοικοκυρές, αφού τους είχαν τραγουδήσει τα κάλαντα...

ΚΑΛΑΝΤΑ

Σένα σου πρέπει αφέντη μου καράβι ν'αρματώσεις
και τα σκοινιά του караβιού να τα μαλαματώσεις...

φέρτε μας κρασί να πιούμε και του χρόνου να σας πούμε

Σένα σου πρέπει αφέντη μου στασίδι να καθίζεις,
το να σου χέρι να μετρά τσαι τ άλλο να δανείζει...

φέρτε μας κρασί να πιούμε και του χρόνου να σας πούμε

Σενά σου πρέπει αφέντη μου καρέκλα καρυδένια
για να κουμπάς τη μέση σου τη μαργαριταρένια...

φέρτε μας κρασί να πιούμε και του χρόνου να σας πούμε

Σένα σου πρέπει αφέντη μου κάραβι από την Πόλη,
όντας το φέρεις στο νησί να το ζηλεύουν όλοι...

φέρτε μας κρασί να πιούμε και του χρόνου να σας πούμε

Να έχει απάνω το Σταυρό και την Αγία Σοφία
όντας γυρνάς στα πέλαγα να έχεις ευλογία...

φέρτε μας κρασί να πιούμε και του χρόνου να σας πούμε

Να έχει πάνω την ευχή απ' το Πατριαρχείο
και από τον "Αγιο Δέσποτα να μην δουγιάς θηρίο...

φέρτε μας κρασί να πιούμε και του χρόνου να σας πούμε

Σένα σου πρέπει αφέντη μου καράβι από την Μάλτα
τσαι κείνο που χεις στο νησί να το τραβάς για βάρκα...

φέρτε μας κρασί να πιούμε και του χρόνου να σας πούμε

Σήμερα, η παράδοση αυτή τείνει να εξαφανιστεί, μιας και έχει αντικατασταθεί από το έλατο. Πρέπει να σημειώσουμε ότι το Χριστουγεννιάτικο δέντρο εκτόπισε το παραδοσιακό караβάκι που στόλιζαν οι Έλληνες τις ημέρες των Χριστουγέννων. Σε ορισμένες περιοχές (κυρίως στα νησιά) εξακολουθούν να στολίζουν «καραβάκια», ενώ τα τελευταία χρόνια γίνεται μια αξιέπαινη προσπάθεια ορισμένων Δήμων της χώρας, να επαναφέρουν το έθιμο στην αρχική του μορφή, στολίζοντας στις πλατείες τους караβάκια αντί για έλατα. Ωστόσο, το χλωρό κλαδί πάντα έμπαινε στο ελληνικό σπίτι τις ημέρες του Δωδεκαημέρου, για να φέρει την ελπίδα για μια καινούρια ανθοφορία, για ένα καλύτερο μέλλον.

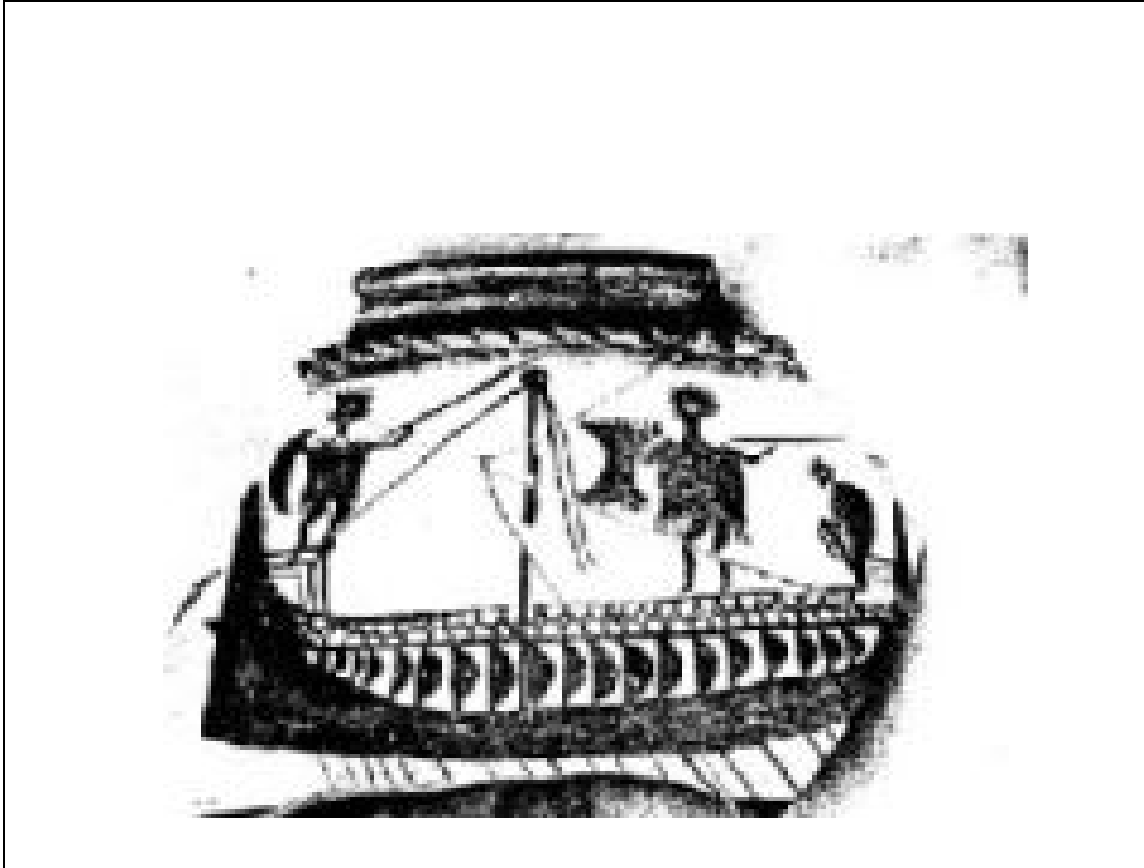

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1^ο

Μυκηναϊκό 20κοπο

1. Ζωγράφισε το Μυκηναϊκό 20κοπο

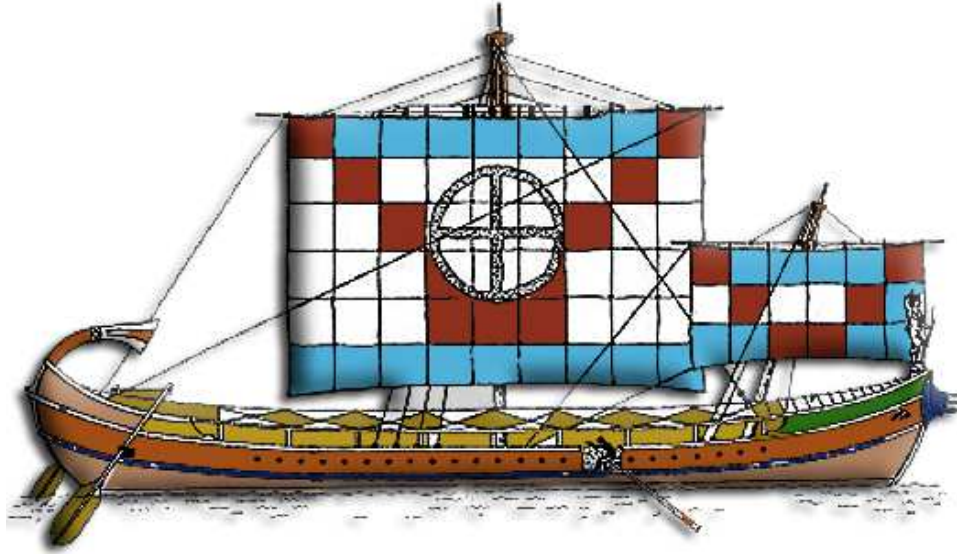

2. Φαντάσου πως βρίσκεσαι μέσα σε ένα πλεούμενο εκείνης της εποχής και ταξιδεύεις. Γράψε :

- ❖ Ποιος είναι ο λόγος του ταξιδιού;
- ❖ Ποια πράγματα έχεις μαζί σου;
- ❖ Ποιοι άλλοι βρίσκονται πάνω στο πλεούμενο;
- ❖ Τι σκέφτεσαι ; πώς νιώθεις;

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2

Η Πεντηκόντορος του Πυθέα του Μασσαλιώτη

1. Περιγράψτε την αρχαία ελληνική γαλέρα που απεικονίζεται παραπάνω.

.....

.....

2. Η πεντηκόντορος χαρακτηρίζεται πολεμικό ή εμπορικό πλοίο;

.....

3. Ποια χρονική περίοδο άρχισε να χρησιμοποιείται;

.....

4. Ποιος ήταν ο πρώτος αρχαίος Έλληνας εξερευνητής που ταξίδεψε με πεντηκόντορο και για ποιο λόγο;

.....

.....

.....

5. Πού βρίσκεται η πόλη της Μασσαλίας και ποια είναι η σχέση της με την αρχαία Ελλάδα;

.....

.....

6.Γράψε τις περιοχές στις οποίες ταξίδεψε ο Πυθέας με το σημερινό τους όνομα. Σε ποια περιοχή της Ευρώπης βρίσκονται; (χρησιμοποίησε ένα πολιτικό χάρτη της Ευρώπης)

.....

.....

.....

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 3^ο

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΙΗΡΗΣ

1. Συμπλήρωσε την ακροστιχίδα

- Δ..... Κάνανε διπλό κρότο
- Ι..... Ήταν η Πυθία
- Η..... Καράβι με 3 σειρές κουπιά (αντιστρ.)
- Ρ..... Γράμμα της αλφαβήτας
- Η..... Σύζυγος του Δία
- Σ..... Εκεί έγινε η ναυμαχία του 480 π.Χ.

2. Στη ναυμαχία της Σαλαμίνας πήραν μέρος 7 πεντηκόντηροι. Πόσους κωπηλάτες είχαν;.....
.....

3. Ποια ήταν η διαφορά ανάμεσα σε μια πεντηκόντηρο απλή και σε μια δίκροτη;.....
.....

4. Ζωγράφισε την ελληνική διήρη

4ο φύλλο εργασίας

Αθηναϊκή τριήρης

Λύσε το σταυρόλεξο

	1	2	3	4	5	6
1						
2						
3						
4						
5						
6						
7						

ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ

- 1.Μελετάμε τα αρχαία ελληνικά
- 2.Έχασαν από τους Έλληνες αν και είχαν πολυάριθμο στρατό.
- 3.Ο πρώτος Έλληνας που εξερεύνησε τη Βόρεια Ευρώπη.
- 4.Οι τριήρεις δεν είχαν μεγάλο για να μπορούν να κάνουν ελιγμούς.
- 5.Το πρώτο αρχαίο πλοίο που μελετήσαμε προέρχονταν από τις
- 6.Τα πρώτα πλοία είχαν μόνο ένα
- 7.Τα πλοία χρησιμοποιήθηκαν για να αναπτύξουν το

ΚΑΘΕΤΑ

- 1.Ήταν εμπορικά αλλά και
- 2.Με τρεις σειρές κουπιά...
- 3.Εκεί έγινε μια σπουδαία ναυμαχία με τριήρεις.
- 4.Αλλιώς τα δίκροτα.
- 5.Με πενήντα κουπιά.
- 6.Έτσι ονομαζόταν ο δρόμος που είχε κατασκευαστεί για να μεταφέρονται τα πλοία πάνω στη στεριά στην αρχαία Κόρινθο.

	1					2		3			4		5			6	
						T				Δ				Δ			
						P				I				I			
1	K	A	P	A	B	I	A			H			Π			O	
2						H				Π			E			P	Σ
											P					H	
3			Π	Υ	Θ						E					A	
4					O			I			A			M	H	K	O
					Λ						Σ					Λ	
					E							A					
5					M										M		
					I									I			
6					K							Π	A	N			
					A							A					P
7																	E

Το λεξιλόγιο των καραβιών

Βρες τι σημαίνουν οι παρακάτω λέξεις:

πλώρη

.....

πρύμνη

.....

ιστίο

.....

έμβολο

.....

αυλητής.....

.....

κωπηλάτης

.....

τριήραρχος.....

.....

πενηντακόντορος.....

.....

τριαντακόντορος

.....

δίκροτα.....

.....

κατάστρωμα

.....

αμπάρι

.....

ίσαλος γραμμή.....

.....

οπλιταγωγές,ιππαγωγές τριήρεις

.....

5ο φύλλο εργασίας
«Ο βυζαντινός δρόμωνα»

1. Συμπλήρωσε τα κενά :

Ο β..... δ..... ήταν ένα γρήγορο και ε..... πλοίο. Είχε κουπιά ανά π..... με κωπηλάτες . Συνολικά δηλαδή ήταν κωπηλάτες. Στο τέλος του αιώνα τα πλοία αυτά έφεραν στην π..... μια ειδική συσκευή με την οποία εξακοντίζονταν το υ..... π..... , αντί για το μεταλλικό ε..... που έφεραν οι Αθηναϊκές τριήρεις.

2. Αναζήτησε στο λεξικό και γράψε τι σημαίνουν οι λέξεις:

βαλλίστρα=.....

.....

.....

καταπέλτης =.....

.....

.....

3. Αναζήτησε πληροφορίες από το βιβλίο της Ιστορίας για το υγρό πυρ, σε ποιες περιπτώσεις χρησιμοποιήθηκε και με ποια αποτελέσματα.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. Ζωγράφισε τον βυζαντινό δρόμωνα

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΕΥΕΛΙΚΤΗΣ ΖΩΝΗΣ
“ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΚΑΡΑΒΙΑ”

(εικοσάκοπο, πεντηκόντορος, διήρης τριήρης, βυζαντινός δρόμωνας)

Το πρόγραμμα που παρακολούθησες κατά το Α΄ τρίμηνο, σχετικά με τα αρχαία καράβια, ολοκληρώθηκε. Τώρα πρέπει να σκεφτείς, να θυμηθείς και απαντήσεις στις παρακάτω ερωτήσεις.

1. Πόσο ενδιαφέρον βρήκες το θέμα; (υπογράμμισε)

πολύ λίγο καθόλου

2. Ποιες δραστηριότητες σου άρεσαν και πόσο;

• πληροφορίες για τα καράβια	λίγο	πολύ	καθόλου
• ζωγραφική караβιών	λίγο	πολύ	καθόλου
• καράβια με πλαστελίνη	λίγο	πολύ	καθόλου
• χάρτινες τριήρεις	λίγο	πολύ	καθόλου
• καράβια από πηλό	λίγο	πολύ	καθόλου
• χριστουγεννιάτικα καράβια	λίγο	πολύ	καθόλου
• ιστορίες “εγώ σε ένα καράβι”	λίγο	πολύ	καθόλου
• τραγούδια με καράβια	λίγο	πολύ	καθόλου
• νέο λεξιλόγιο	λίγο	πολύ	καθόλου

3. Γράψε σε λίγες γραμμές τι έμαθες από το πρόγραμμα και τι σε εντυπωσίασε περισσότερο.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. Γράψε σε λίγες γραμμές τι δεν σου άρεσε και θα ήθελες να γίνει διαφορετικά

.....

.....

.....

.....

.....